

PROBIOKORM OZIQA QO'SHIMCHASINING QUYONLARNING QONINING MORFOLOGIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI.

Qalandarov O.O., Nuraliyeva D.SH., Namazova D.I.

Toshkent pediatriya tibbiot instituti 2-bosqich talabasi O'zbekiston, Toshkent

Zarmed universiteti 1-bosqich talabasi O'zbekiston, Samarqand

Zarmed universiteti assistenti O'zbekiston, Samarqand

email : dilnozanamazova.22@gmail.com

Annotatsiya. ProBioKorm mahalliy probiotik bakteriyalar asosida yaratilgan oziqa qo'shimchasi oziqa sifatini va moddalarning hazm bo'lishi va so'rilishini yaxshilaydi, hayvonlarning turli bakterial kasalliklarini oldini oladi, davolaydi hamda qishloq xo'jaligi hayvonlarining mahsuldorligini oshiradi.

Kalit so'zlar ProBioKorm, probiotik, eritrositlar, leykositlar, Hikol, klinik, gemoglobin,

Maqsadi: Quyonlarning kunlik ratsioniga qo'shilgan turli dozadagi "Probiokorm" oziqa vositasidan foydalanishning quyonlar qonining morfo-biokimyoviy ko'rsatkichlariga ta'sirini qiyosiy baholashdan iborat bo'ldi.

Maqsadga erishish uchun quyonlarning ratsioniga turli dozadagi "Probiokorm" oziqa vositasi kiritilganidan keyin:

-quyonlarning kunlik o'sishi-rivojlanishi va qonining morfo-biokimyoviy ko'rsatkichlariga "Probiokorm" oziqa vositasining ta'sirini o'rganish;

-qon zardobining himoya omillarining faolligiga biologik faol oziqa vositasidan foydalanishning ta'sirini baholash vazifalari o'rganildi;

Quyonlar yuqori darajadagi serpushtlik va tez yetuluvchanlik qobiliyatiga egaligi bilan boshqa chorva hayvonlari orasida eng yuqori o'rinlardan biriga egaligi bilan ajralib turadi [N.A.Balkariyev, YU.A.Kalugin, 2015]. Adabiyotlarda taqdim etilgan ma'lumotlariga ko'ra, quyonlarning hayotidagi eng murakkab davr bo'lib, quyon bolalarini onasi sutidan ajratish davri hisoblanadi [A.M.Puchnin va hammuallif, 2011]. Keyingi paytlarda ushbu yo'nalishdagi muammolarning ijobiy yechimiga erishishda organizmning metabolik jarayonlarini mo'tadillashtirish, oshqozon-ichaklar trakti kasalliklarining oldini olish va ichaklardagi foydali mikroorganizmlar mo'tadilligini ta'minlash qobiliyatiga ega bo'lgan biologik faol moddalardan (probiotiklardan) foydalanish eng ustuvor yo'nalishlardan ekanligi Evropa mamlakatlari olimlari tomonidan o'rganilmoqda va ishlab chiqarishga joriy qilinmoqda [N.V.Abramkova, 2015; I.N.Tokarev *hammuallif*, 2015].

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, onasidan ajratilgan quyonchalarning kunlik iste'mol qiladigan oziqalari tarkibiga O'zRFA Mikrobiologiya institut xodimlari tomonidan ishlab chiqilgan va fermer xo'jaliklarida foydalanishga tavsiya qilingan "Probiokorm" probiotigi qo'shimchasini quyonlar ratsioniga qo'shilishi quyonchalar tomonidan iste'mol qilinadigan oziqalar miqdoriga, to'yimli moddalarning hazmlanishiga va organizmning tabiiy chidamligiga ta'sirini o'rganildi. "Probiokorm" probiotigidan "Tarnov sabzavotlari" fermer xo'jaligida boqilayotgan Hikol zotli quyonlar quydagi jadval asosida oziqlantirildi.

Guruhlar	Berilgan ozuqalar
Nazorat	Asosiy ratsion (AR)
1-Tajriba	AR (1 kg)+ 2 g ProBioKorm
2- Tajriba	AR (1 kg)+ 4 g ProBioKorm

Organizmدا qonning gematologik va biokimyoviy ko'rsatkichlari quyonlarning fiziologik holati haqida ma'lumot beradi. Hayvonlardan qon qulog'ining chap qismidagi vena tomiridan

tajribaga qo'yishdan oldin va tajribadan keyin ertalab och qoringa, oziqlantirmasdan oldin olindi.

Quyong qoning gematologik, biokimyoviy tahlillari o'tkazishda quyidagi usullardan foydalanildi:

- quyidagi ko'rsatkichlar bo'yicha tahlil qilindi: eritrositlar, leykositlar miqdori, gemoglobinning konsentratsiyasi.

Eritrositlar va leykositlar Goryayev sanoq turida: gemoglobin – Sali gemometrida;

- qonning shaklli elementlari, gemoglobin miqdori (*Medonic CA 620*) gematologiya analizatori tomonidan aniqlandi :

Quyong qonining morfologik ko'rsatkichlari (M±m, n=5)

Shaklli elementlari	Normal ko'rsatkichlari	Guruhlar		
		Tajriba-1	Tajriba-2	Nazorat
Lyeykotsitlar, 10 ⁹ /l	7-8	7,86±0,37	8,2±0,2	6,74±0,2
Eritrositlarlar, 10 ¹² /l	5.36-8,13	6,87±0,35	7,82±0,3	5,9±0,5
Trombotsitlar, 10 ⁹ /l	193-725	521,4±40,4	533,6±26,77	449,4±34,2
Gemoglobin, g/l	113-171	136,6±3,9	143,4±6,07	120,8±3,9
Gemotokrit, %	30-44	34,2	36,6	39,8

Ishonchlilik: p<0,05

Nazorat va tajriba guruhi hayvonlarida eritrositlar, leykositlar, trombotsitlar, gemoglobin miqdoriy ko'rsatkichlari deyarli o'zgarganligi ma'lum bo'ldi.

XULOSA

1. Probiotik ozuqa qo'shimchasini 200 g/t miqdorda ozuqlangan quyonglar organizmida metabolik jarayonlar faollashtirildi.

2. Probiotik ozuqalar gematopoezni faollashtiradi, bu periferik qonda qizil qon tanachalari soniga, oq qon hujayralariga, trombotsitlarga, gemoglobinga ko'payishi bilan namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Балакирев, Н.А. Кролиководство - перспективная отрасль животноводства / Н.А. Балакирев, Ю.А. Калугин // Ветеринария, зоотехния и биотехнология. - 2015. - № 7. - С. 20-23.
2. Калугин Ю.А. Копрофагия. Кролиководство и звероводство. –М.:1995. №; – С. 11-12.
3. Маликова, М.Г. Влияние Сел-Плекса и И-Сака на переваримость питательных веществ рациона // Молочное и мясное скотоводство. 2007. -С.39-40.
4. Sirotkin A.V. et al. Caloric restriction and IGF-I administration promote rabbit fecundity // Possible interrelationships and mechanisms of action. Theriogenology 2017. –V. 90.- P. 252-259.